

Doc. GA33/CC32/REP/09/tr

RAPOR*

“KEİ Üyesi Devletlerde Göçmenlik – Sosyal ve Kültürel Yönler”

Raportör: Aleksander BEDNOV (Rusya)

* 13 Haziran 2009 tarihinde Bükreş'te gerçekleştirilen Otuz İkinci Genel Kurul'da Onaylanan Metin.

I. GİRİŞ

1. İnsan hareketliliği, modern dünyanın önemli bir özelliğidir. İçinde bulunduğumuz yüzyıl, hareket halindeki insanların yüzyılı olarak nitelendirilmektedir. Dünya nüfusunun %3'ünü, yaklaşık 200 milyon insanı veya dünyanın beşinci en büyük "ülkesini" temsil eden göçmenler oluşturmaktadır.

2. Şu anda dünya çapında yapılan akademik ve siyasi tartışmalar, uluslararası göçü modern sosyal, ekonomik ve kültürel hayatın kilit yönlerinden biri olarak tanımlamaktadır. Göç ile bağlantılı çeşitli toplumsal ve kalkınma sorunlarına gitgide daha fazla dikkat çekildiği gibi, bundan etkilenen ülkeler, toplumlar ve göçmenler için göçün yararlarına da dikkat çekilmektedir. Göçün, göç veren ve göç alan ülkeler için fırsatlar yarattığı gitgide daha fazla kabul edilmektedir, zira göç, göçmenlerin yeni beceriler öğrenmelerini sağlayabilmekte ve sınır ötesi ticareti ve yatırım bağlantılarını kolaylaştırabilmektedir.

3. Hem göç veren, hem de göç alan bir bölge olması sebebiyle – son durak veya geçiş bölgesi olarak – Karadeniz Bölgesi göçün değişik etkilerine bilhassa maruz kalmaktadır. Beyin göçü, göçmenlerin sosyal hakları ve yasadışı göç gibi meseleler, Karadeniz Ekonomik İşbirliği Parlamenterler Asamblesi dahilindeki tartışmaların sürekli olarak merkezindedir. Parlamenterler Asamble, "*Karadeniz Bölgesinde Mülteciler ve Yerlerinden Edilmiş Kişilerin Hakları ve Sosyal Korunması*"na ilişkin 21/1997 sayılı Tavsiye Kararında siyasi ve sosyal istikrarın geliştirilmesinde tüm insan haklarının, temel özgürlüklerin ve ekonomik, sosyal ve kültürel hakların icra edilmesinin önemine dikkat çekmektedir. "*İnsan Ticaretiyle Mücadelenin Yasal Çerçevesi*"ne ilişkin 35/1999 sayılı Tavsiye Kararında ve son olarak "*Karadeniz Ülkelerinde Göçmen İşçilerin Korunmasına Ait Hukuki Çerçeve Ve Göçmen Toplulukları Ve Evsahibi Ülkeler Arasındaki İlişkiler*"e dair 51/2001 Tavsiye Kararında işçi göçmenlerin korunmasının ve entegrasyonlarının yasal yönleri ele alınmıştır.

4. Komisyonun, "*KEİ Üyesi Devletlerde Sosyal Uyum: Siyasal İstikrara Katkısı*" (103/2008) ve "*Küreselleşmenin KEİ Üye Devletlerde Sosyal Politikalara Etkisi*" (106/2008) başlıklı raporlarının ve tavsiye kararlarının hazırlandığı önceki iki toplantısı sırasında, ulusal delegasyonlar, göçün Karadeniz Bölgesinde sosyal kalkınma üzerindeki etkisini vurgulamışlardır. Komisyon, bu bağlamda ve göç modelleri ile göç politikalarında uluslararası standartların oluşturulmasında meydana gelen süratli değişiklikleri göz önünde bulundurarak, Otuz İkinci Oturumunun ana gündemi olarak "*KEİ Üyesi Devletlerde Göçmenlik – Sosyal ve Kültürel Yönler*" meselesini ele almaya karar vermiştir.

5. Bu Rapor'un hazırlanmasında Azerbaycan, Bulgaristan, Gürcistan, Yunanistan, Romanya, Rusya ve Türkiye ulusal delegasyonları katkıda bulunmuşlardır. Referans malzemeleri ayrıca BM temsilciliklerinin, AB kurumlarının ve Uluslararası Göç Örgütü (UGÖ), OECD, Avrupa Konseyi, vs. gibi ilgili uluslararası teşkilatların resmi web sitelerinden alınmıştır.

II. KARADENİZ BÖLGESİNDE GÖÇMENLİK – EN ÖNEMLİ YÖNLER

Genel Modeller ve Rakamlar

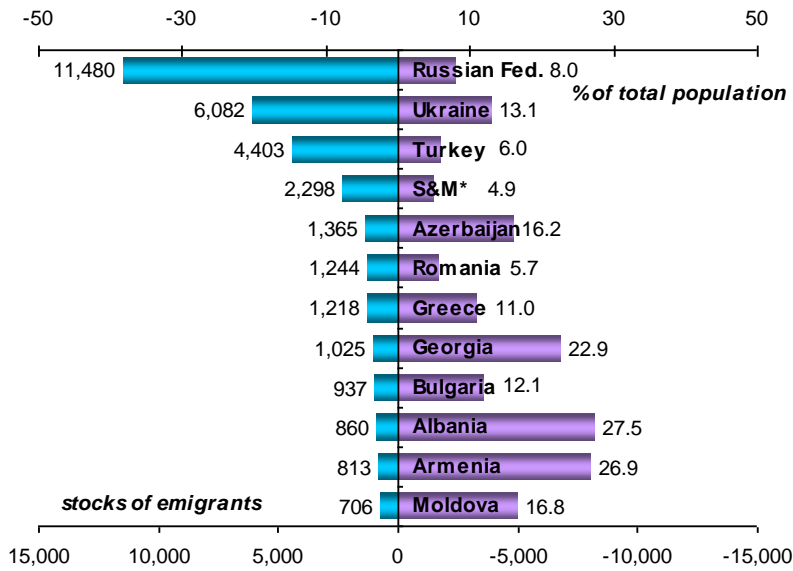
6. Sovyetler Birliği'nin çökmesinden ve KEİ üyesi devletlerin birçoğunda merkezi planlamanın tasfiyesinden sonra bölgede yeni göç ve hareketlilik modelleri oluşmaya başlamıştır. Göç, öncelikle siyasi ve askeri çatışmaların bir sonucu olduğu kadar

(Balkanlar'da ve Kafkasya'da), kültürel faktörlerin (etnik ve dilsel) de sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Pazar ekonomilerine geçiş, bölge ülkeleri ve Batı Avrupa arasındaki gelir uçurumunu daha da genişletmiştir ve bu da kısa bir zamanda geçici istihdam için büyük bir göç akışına sebep olmuştur. Ekonomik eşitsizlik ve daha önce sıkı bir denetim altına tutulan sınırların açılması, 1990'lı yılların sonlarında göçü teşvik eden ana sebeplerden biri olmuştur.

7. İşçi göçünün temel "itme ve çekme" (push-and-pull) modeli, KEİ Bölgesi için geçerlidir: Ekonomik koşullar, demografik baskılar ve işsizlik, göç veren ülkelerde "iten faktör" olarak geçerlilik kazanırken, daha yüksek ücretler, işgücü talebi ve aile birleşimi, göç alan ülkelerde "çeken faktör" görevini görmektedir. Daha düşük gelirli ülkelere daha yüksek gelirli ülkelere doğru hareket, pazar fırsatları ve küresel ekonomiye entegrasyon ile daha da yoğunlaşmaktadır.

8. Dünya Bankasına göre, Avrupa ve Orta Asya Bölgesi, menşe olarak 2000 yılında dünya üzerindeki göçmenlerin yüzde 25.9'u ile dünyanın en büyük göç veren bölgesi olmuştur. Bu bölge, göçmenler için hedef bölge olarak, dünya toplamında yüzde 18.6 ile Amerika Birleşik Devletleri'nden sonra (yüzde 19.7) ikinci bölge hâline gelmiştir. 2005 yılında aynı bölgede göç veren ilk 10 ülke arasında Rusya, Ukrayna, Türkiye, Sırbistan Karadağ ve Azerbaycan görülmüştür. Ülkeye gelen göçmenlerin sayısı 31.1 milyon veya nüfusun % 6.5'i olarak tahmin edilmektedir ve göç alan ilk 10 ülke arasında Rusya (2006 yılında 12.1 milyon veya ikinci en büyük uluslararası göçmen sayısına ev sahipliği yapmıştır), Ukrayna (2006 yılında 6.8 milyon göçmen ile en büyük dördüncü göçmen sayısına ev sahipliği yapmıştır), Türkiye ve Sırbistan Karadağ vardır.

Göçmen Sayısı 2005
(bin kişi ve toplam nüfusun yüzdesi olarak)

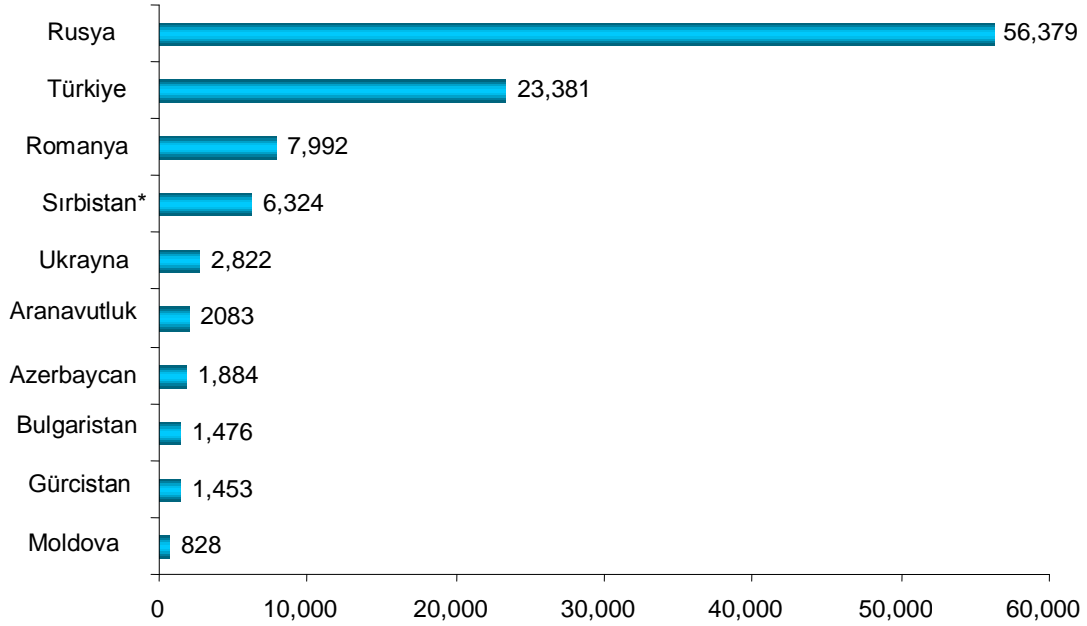

Not: *Sırbistan Karadağ
Kaynak: UNPD, 2005.

9. Çok daha yüksek bir ekonomik kalkınma seviyesine, daha yüksek işçi ücretlerine ve neredeyse tüm BDT ülkelerinden çok daha etkili istihdam fırsatlarına sahip olması sebebiyle BDT ülkelerinin ana hedefi Rusya olmuştur (Ukrayna ve Kafkasya bölgesinden göçmenler için ana hedeftir). Rusya ve BDT ülkeleri arasında hâlâ süregelen kültürel ve

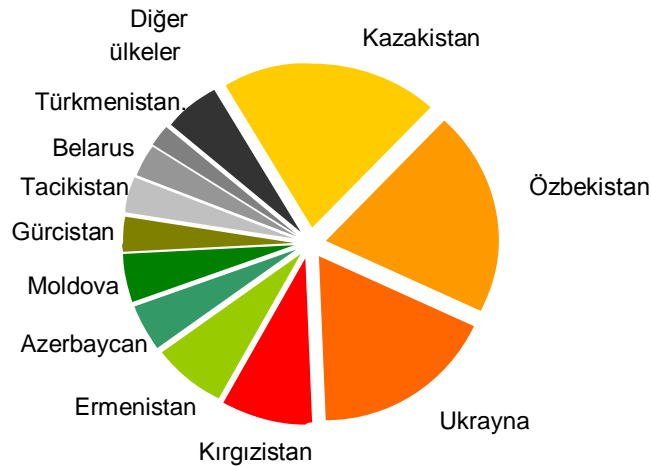
tarihsel benzerlikler de Rusya'ya yapılan büyük ölçekli göçü açıklayabilir. Arnavutluk, Bulgaristan, Romanya ve Sırbistan'dan büyük göç dalgaları ile Moldova ve Ukrayna'dan da gelen kısmi göçler, aralarında bilhassa Yunanistan'ın önde olduğu Avrupa Birliği ülkelerine yönelmiştir. Yunanistan'ın nüfusu, 1991 yılında 10.3 milyondan 2001 yılında 11 milyona yükselmiştir ve analistler şu anda nüfusun %10'unun göçmenlerden oluştuğunu tahmin etmektedirler. Türkiye de Batı Avrupa'ya geçebilme umuduyla Türkiye'de kısa veya uzun süreler için kalan ya da geçen yıllarda Türkiye'ye son durak olarak göç eden bir çok BDT göçmenleri için popüler bir hedeftir.

Göçmen İşçi Akışları: 2006 Yılında Verilen Çalışma İzinleri

Not: *Sırbistan Karadağ
Kaynak: UNPD, 2005.

Rusya Federasyonu: Menşe ülkelere göre 2006 yılında göç akışı

(Kaynak: UGÖ, 200)

10. KEİ üye devletlerinin bazılarında eşzamanlı iç ve dış göç görülmektedir; örneğin Rusya'nın yurtdışında iki üç milyon civarında işçisi olduğu tahmin edilmektedir. Türkiye de karakteristik bir menşe, transit ve hedef ülke örneğidir. Bölgedeki hareketlilik modelleri ayrıca Avrupa Birliği'nin yakın zamanda genişlemesinden de etkilenmiştir. Ukraynalı işçiler, Polonyalı işçilerin geçici veya kalıcı olarak Avrupa Birliği'nin diğer ülkelerine göç etmeleri sebebiyle bazı sektörlerde işçi darboğazlarının yaşandığı Polonya'ya göç ederlerken, daha yoksul BDT ülkelerinden gelen işçiler Ukrayna'da çalışmaktadırlar. Polonya'daki modele benzer bir model, Bulgaristan ve Romanya için öngörülmektedir.

11. 2007 yılında yapılan bir araştırmada Bulgar vatandaşları arasında göç tutumları dağılımında aşağıdaki karakteristik değişiklikler ortaya konulmuştur:

- *Cinsiyet açısından:* 2007 yılında çok daha az kadın göç etmeye niyetlenmiştir.
- *Eğitim açısından:* Meslek gruplarının yapısında değişiklikler görülmüştür. En aktif göçmenler, ortaöğretim seviyesindeki insanlardır. Teknik eğitim görenlerin seviyesi hâlâ yüksektir, ama somut bir biçimde azalmaktadır. Daha düşük ve daha yüksek eğitime sahip Bulgarlar, benzer bir şekilde göçe az ilgi duymaktadırlar.
- Göç etmek isteyenler arasında işsizlerin oranı azalmıştır (geri dönen göçmenlerin tecrübeleri caydırma faktörü görevini görmektedir), ama çalışanların ve üniversite öğrencilerinin oranı artmıştır.
- *Sosyal statü açısından:* Evli olmayanlar daha aktif hâle gelirken, evli olanlar göçe karşı azalan bir tutum göstermektedirler. Gelir motifi, daha esaslı değerlere göre – kişisel refah için uzun vadeli bir kaynak olarak meslek kariyeri, sadece kişinin kendisi için değil, sonraki nesle bırakılacak bir değer olarak özsayı – azalma göstermektedir.
- *Bölge açısından:* Çevredeki büyük merkezlerde göçü destekleyen tutumlar azalma gösterirken, Sofya'da ve daha küçük şehirlerde artmaktadır.
- *Etnik köken açısından:* Türk asıllı Bulgar vatandaşları ve Romanlar göçe karşı azalan bir meyil göstermektedirler.
- *Hedef ülke açısından:* Bulgarların istihdam için yurtdışında tercih ettikleri ülkelerin sırası: ABD, İspanya, Almanya, İngiltere ve İtalya şeklindedir.

12. Bugün, gittikçe artan bir öneme sahip bir göç hareketi koridorları kavşağı oluşturan KEİ Bölgesi dahilindeki göç akışlarının doğasında önemli bir değişiklik görülmektedir. Geçici veya kalıcı, yasal veya yasadışı işçi göçmenler, tek başına göç edenler veya yerleşik aileler, iltica edenler ve transit göçmenler, bölgedeki oldukça karışık insan hareketliliğinin birer parçasıdır.

Aile, Sosyal Ağ ve Diasporalar

13. Sosyalist rejimin çökmesinden sonra diğer güvenlik ağları da yok olduğundan, KEİ üyesi bir çok devlette ailenin önemi artmıştır. Başta Arnavutluk olmak üzere, aile ve akraba ilişkileri göç etmeye karar verme sürecinde önem kazanmıştır. Aile, göçü başlatmakta ve daha sonra hedef ülkeye varıldığında sosyal ağların kurulmasında ve aynı zamanda geri bırakılan yaşlılar ve çocuklar için menşe topluluklarında destek sistemleri olarak önemli bir rol oynamaktadır. Son 15 yıl içinde Güney Avrupa ülkelerinde kurulan Moldovalı ve Ukraynalı göçmen ağları, bugün göçü kolaylaştırmakta ve yeni gelen yurttaşlara destek sağlamaktadır. Örneğin Rusya'da genel olarak kendi ülkelerinden göçmenleri istihdam eden Ermeni inşaat şirketleri ve Azeri toptan ve perakende satış şirketleri gibi diaspora temsilcileri, çoğu kez hedef ülkelerde işverendirler. Türkiye açısından başka hedef ülkelerle kıyasla Almanya'ya (522,943) göç eden Türk işçi

sayısının yüksek olmasının bir açıklaması, yurtdışındaki göçmen toplulukları ile kurulan bağlar olabilir.

14. Hedef ülkeler arasında gittikçe büyüyen Romen toplulukları ile yakın ilişkiler içinde benzer göç yolları geliştirilmiştir. Ayrıca yurtdışına göçmen gönderenler arasında önemli bir yer tutan Romen topluluklar/bölgeler de mevcuttur. Bu, hedef ülkedeki bilgi sürecini canlandırmakta ve istihdamı kolaylaştırmaktadır. Yıllar geçtikçe ve göç yolları geliştikçe sayıları gittikçe artan Romenler arkadaşları/akrabaları/komşuları tarafından sunulan fırsatlardan ve yurtdışında çalışma ile ilgili tecrübelerinden yararlanmaktadırlar ve göç edip iş bulurken onlardan yardım almaktadırlar. Bu fenomen, en çok, istihdam için yasal olmayan göçü canlandırmaktadır.

15. Rus makamları ve yurtdışında yaşayan Ruslar arasındaki ilişki, mali destek ve destek sağlayan sosyal organizasyon yapıları sayesinde gelişmiştir. Rus diasporası ile ilgili resmi makamlar arasında Rusya Dışişleri Bakanlığına bağlı Rusya Uluslararası Bilimsel ve Kültürel İşbirliği Merkezi aşağıdaki faaliyetler üzerinde odaklanmaktadır:

- Rusya'nın iç ve dış politikaları için bilgi sağlamak ve küresel toplumda modern Rusya imajının olumlu algılanmasına yardımcı olmak
- Yurttışların tarihi anavatan ile kapsamlı bağlantılar geliştirmelerine ve yurtdışında Rusça konuşan diaspora ile etkileşim içinde bulunmalarına yardımcı olmak
- Rus dilinin dünyadaki yerini güçlendirmek
- Milli yükseköğretim sisteminin yurtdışındaki itibarını korumak
- Yurtdışında kültür ve eğitim faaliyetleri yürütmek ve Rusya'nın diğer ülkeler ile ticari ve kültürel ilişkiler geliştirmesine yardımcı olmak
- Rusya'nın diğer yabancı ülkeler ile bilimsel, teknik ve ticari işbirliği geliştirmesine yardımcı olmak

(Kaynak: UGÖ, 2008)

Beyin Göçü ve Demografik Etkiler

16. Göç, son yıllarda, KEİ üyesi devletlerin sosyal dokusunu önemli ölçüde etkileyen bir fenomendir. Bilhassa Ermenistan, Gürcistan ve Moldova, işgücünde artan bir dışarıya kaçış süreci yaşanmıştır. 1990'lı yılların başından itibaren yaklaşık bir milyon insanın ya da Ermenistan nüfusunun yaklaşık %25'inin ülkeyi terk ettiği tahmin edilmektedir. Bu ise yaşlı bir nüfusa, cinsiyet dengesizliğine ve vasıflı işgücü kaybına yol açmıştır. Gürcistan'ın nüfusu da bağımsızlığını kazandığından beri bir milyon civarında bir düşüş göstererek, 5.4 milyondan 4.5 milyona inmiştir. Moldova'da ise yurtdışında çalışanların sayısına dair tahminler çok farklı olmasına rağmen (çoğu Rusya, Güneydoğu Avrupa ve AB'de çalışmaktadır), bazı kaynaklar toplam işgücünün % 30'unun dışarıya kaçtığını ileri sürmektedir.

17. Kalıcı göçmenler, genelde yüksek seviyelerdeki insan sermayesini de kapsamaktadırlar ve bu yüzden önemli bir beyin göçünü oluşturmaktadır. Ukrayna'daki hanelerin %10.2'sinin 2004 yılı itibariyle geçici olarak yurtdışına işçi gönderdikleri ve Rusya'nın yurtdışında iki üç milyon işçisi olduğu tahmin edilmektedir ve bu da büyük bir ihtimalle vasıflı işçilerin beyin göçünü temsil etmektedir. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı, Rusya'nın beyin göçünden kaynaklanan yıllık kaybının 25 milyar ABD Doları (2004 verileri) olduğunu tahmin etmektedir. Dünya Bankasından alınan verilere göre, üçüncü düzeyde eğitimlilerde göç oranının 2000 yılında (Avrupa ve Orta Asya bölgesinde ilk 10 ülke arasında) Arnavutluk'ta %20.0, Sırbistan Karadağ'da %17.4 ve Romanya'da %14.1 olarak gerçekleşmiştir. Sırbistan'da yüksek vasıflı insanların göçü 1980'lerde başlamıştır

ve 1990'lı yıllarda siyasi ve ekonomik faktörlerden dolayı önemli ölçüde hızlanmıştır; dışarıya göç oranları 1991 yılında toplam nüfusun % 3.5'inden 2002 yılında % 5.3'üne yükselmiştir (OECD, 2008).

18. Gürcistan'dan göç eden işçilerin neredeyse yarısı (% 47.4) en aktif çalışma yaşında olan gençlerdir. İşçi göçünden dolayı Gürcistan işgücü piyasasında yüksek vasıflı işgücünden yoksun kalmıştır. Böylece ülkenin işçi ve demografik potansiyeli azalmaktadır ve yalnızca demografik bir kayıp yaratmakla kalmayıp, nüfus yapısında istenmeyen bir değişiklik de meydana getirmektedir. İşçi göçmenler, diğer ülkelerde genelde vasıflı olmayan işçiler olarak fiziksel açıdan ağır işlerde iş bulmaktadırlar. Çoğunlukla nitelik ve beceri gerektirmeyen inşaat, tarım ve hizmet sektörlerinde istihdam edilmektedirler. Bu büyük insan kaynağı, uluslararası işçi pazarı tarafından yeterince emilmemektedir. 2008 yılında Gürcistan Demografik ve Sosyal Araştırmalar Dairesi bir araştırma yürütmüş ve yurtdışındaki göçmen nüfusun yalnızca % 5.1'inin kendi mesleğinde istihdam edildiğini ve yurtiçinde bu sayı % 26.7 iken, göçmenlerin % 67'sinin fiziksel olarak çalıştıklarını ortaya koymuştur.

19. Yukarıdaki eğilimler, kalkınmış ülkelerin bölgeden vasıflı işgücünü çekmeye çalışan ve böylece beyin göçünü artıran seçicilik şemalarını uygulayan kalıcı ve geçici göçe yönelik politikalarından etkilenmektedir. Geçici göç açısından, dönen göçmenlerin anavatanının yararlandığı bir beceri edinimi olabilir. Rusya, beyin göçünü azaltmak ve ekonomisinde yaratılan yenilikleri dahil etmek amacıyla, % 15 ile en yüksek yıllık büyüme oranını temsil eden bilişim teknolojisi örneğinde olduğu gibi, ileri teknoloji sektörlerini geliştirmeye odaklanmaktadır.

20. Sırbistan'da Milli İstihdam Eylem Planı (2006-2008) ve Milli İstihdam Stratejisi (2005-2010) göçü ve işçilerin dönüşünü ve yeniden entegrasyonunu göz önünde bulundurmaktadır. Bilhassa Milli İstihdam Eylem Planı, geri dönenlerin ve ailelerinin, özellikle genç ve eğitilmiş kişilerin yeniden entegrasyonu ve istihdamı için koşulların yaratılmasını tartışmaktadır. Ayrıca beyin göçünü önlemek için tedbirler de ele alınmaktadır. İstihdam alanında işgücünün coğrafi hareketliliğini artıracak, bilhassa genç insanların istihdam oranını artıracak ve başta genç ilticacılar olmak üzere, gençlerin eğitimini teşvik edecek tedbirler sistemine özel bir vurgu yapılmaktadır.

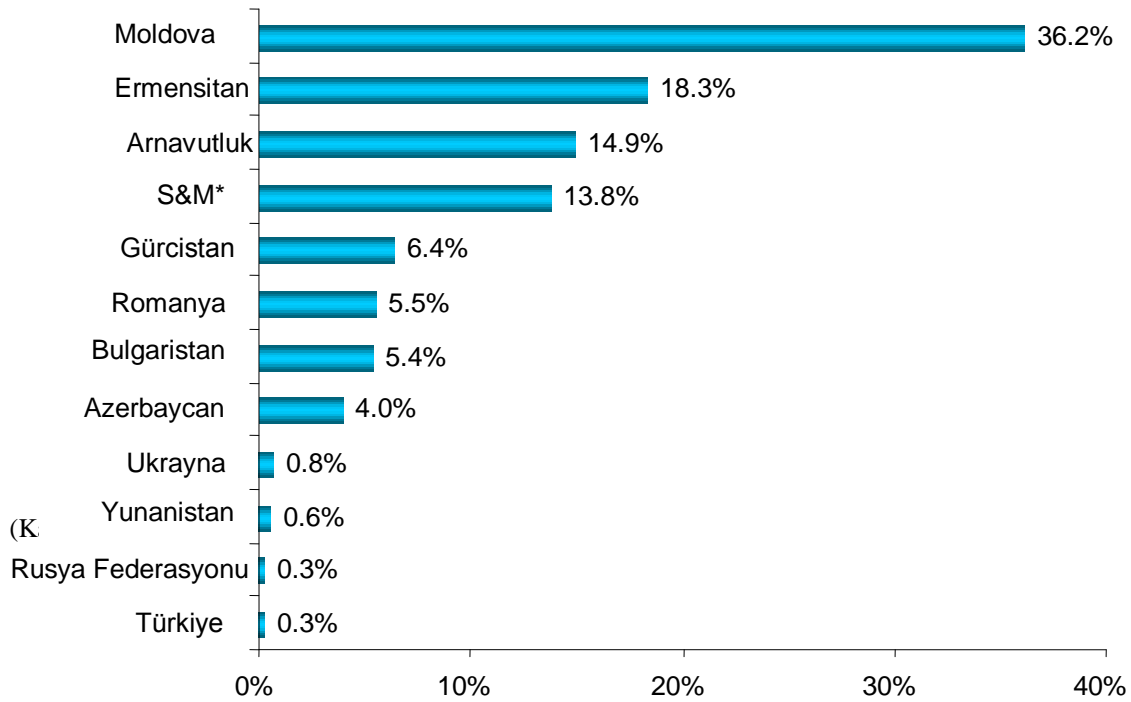
İşçi Dövizleri

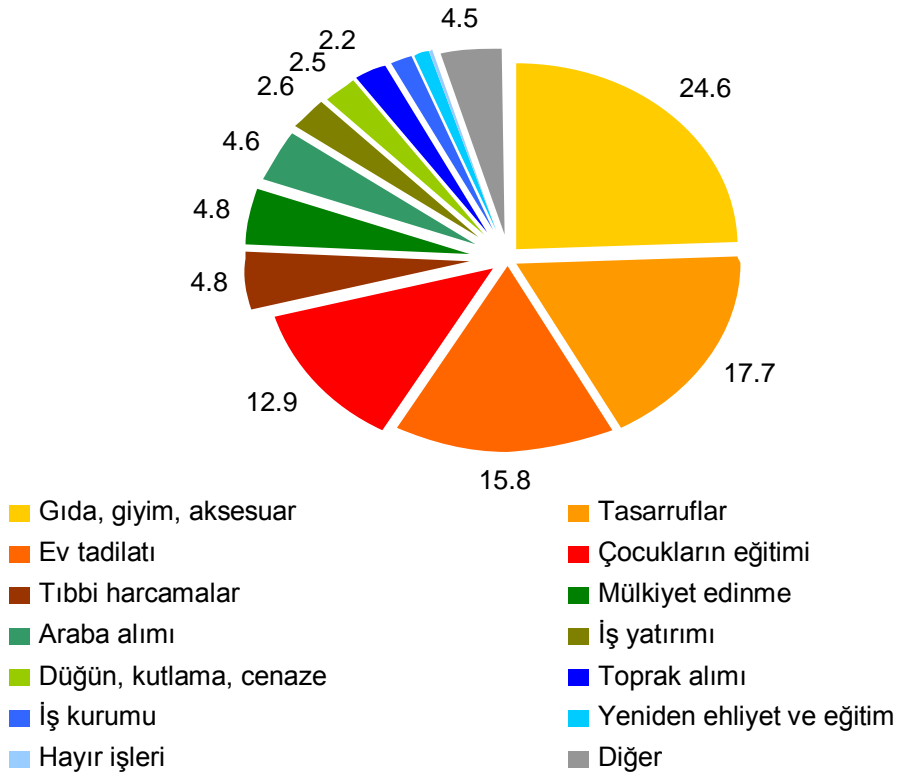
21. Göçün olumlu tarafları arasındaki işçi dövizleri, hane gelirlerinde ve böylece yoksulluğun azaltılmasında ve menşe ülkesinde yaşam kalitesinin artırılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Aralarında göçmenlerin olduğu ailelerin gelir seviyelerinin göçmen olmayan ailelerin gelir seviyelerinden daha yüksek olduğu tahmin edilmektedir. Örneğin Ermenistan'da 2004 yılında aralarında göçmen işçilerin olduğu hanelerin tüketimi, aralarında göçmen olmayan hanelerin tüketiminden ortalama % 11 oranında daha yüksekti. Sırbistan gibi daha iyi ekonomilerde bile işçi dövizleri toplam hane gelirlerinin % 2'sini oluşturmaktadır. İşçi dövizleri ayrıca birçok yoksul aileye ek bir sosyal güvenlik ağı sağlarken, hükümetler için işsizler ve yoksullar için sosyal harcamanın yarattığı mali baskıyı azaltmaktadır. KEİ bölgesindeki birçok göç ülkesi için, hane geliri ve milli gelir ile yurtdışında yaşayan ve çalışan göçmenlerin gelirleri arasında bir bağ mevcutken, işçi dövizleri ekonomik kalkınmaya istikrar kazandırmakta doğrudan yabancı yatırımlardan veya resmi kalkınma yardımlarından çok daha önemli bir rol oynamaktadır.

22. Dünya Bankasına göre (2008), 2007 yılında Karadeniz Ülkelerine 26.7 milyar ABD Doları işçi döviz girişi gerçekleşmiştir. Bu, 2000 yılından 1.5 kat fazladır. Bu miktar, yalnızca resmi olarak kaydedilen havaleleri yansıtmaktadır; resmi ve gayri resmi kaynaklar aracılığıyla kayıtlı olmayan akışlar dahil olmak üzere, gerçek miktarın çok daha yüksek olduğu düşünülmektedir. Bu rakam, bu bölgenin 2007 yılında Avrupa ve Orta Asya'ya gönderilen toplam işçi dövizlerinin yüzde 25.7'sini ve dünya çapındaki işçi dövizlerinin yüzde 8.4'ünü aldığını göstermektedir. Ulusal seviyede en yüksek işçi döviz akışlarına sahip bölge, 2007 yılında 6.8 milyar ABD Doları aldığı tahmin edilen ve böylece Hindistan, Çin, Meksika, Filipinler, Fransa, İspanya, Belçika, Almanya ve İngiltere'den sonra dünyada işçi döviz alan en büyük onuncu ülkesi hâline gelen Romanya'dır (toplam akışların % 25.4'ü).

23. İşçi dövizleri ailelerin refahını, daha iyi bir eğitime ve sağlığa erişimi artırmada ve böylece daha sağlıklı ve verimli bir işgücü ve nüfus yaratılmasında hayati bir rol oynarken, daha yoksul olan KEİ üyesi devletlerin ekonomilerine olan yatırımda önemli bir kaynak hâline gelememişlerdir. Göçmenlerin işçi dövizlerinin kalkınma etkisi gelecekte artırılabilir ve resmi kanallar üzerinden eve para gönderilmesi için teşvikler getirilebilir. Şu anda göçmenlerin paralarının önemli bir kısmı menşe ülkelerine resmi olmayan yollardan girmekte, arkadaşlar, akrabalar aracılığıyla veya nakit olarak şahsen ülkeye getirilmektedir.

**Grafik 27: İşçi Döviz Akışları, 2006
(GSMH yüzdesi olarak)**

Korumasız bir Nüfus Grubu

24. Göçmenler, ev sahibi ülkelerin vatandaşlarına kıyasla daha yüksek yoksulluk riskine, çocukları için daha kötü eğitimsel kazanımlara ve barınma, sağlık ve diğer sosyal hizmetlere erişim açısından daha büyük zorluklara maruz kalmaktadırlar. Göçmenlerin kayıt dışı ekonomide geniş bir kapsamda kullanılması, bölgenin işçi göçünün önemli bir özelliğidir. Göçmen işçi kullanmak, işverenlerin esnekliklerini artırmalarına ve maliyetlerini sosyal sigorta primleri, vergiler ve ücretler şeklinde azaltmalarına izin vermektedir. Bu durum, haklardan yoksun olmaları ve sömürülmeye daha yatkın hâle geldikleri gerçeğine rağmen, göçmenlerin esnek durumlara girmeye razı olmaları ile daha da ağırlaşmakta ve böylece bir kısır döngü yaratılmaktadır.

25. Göçmen işçilerin korunmasızlığının ve tehlikelere açık oluşlarının dünya çapında göçmen işçiler için ciddi sorunlar yaratmaya başlayan küresel mali ve ekonomik kriz ile daha da ağırlaşması beklenmektedir. Geçmişte edinilen tecrübeler, göçmen işçilerin, bilhassa kadın işçilerin ve düzensiz çalışma koşulları altında çalışanların, kriz dönemlerinde en fazla darbe alan ve en korunmasız olanlar arasında olduğunu göstermektedir. Krizin göçmen işçiler üzerindeki tam etkisi henüz belirsizken, doğrudan işten çıkarmalara ve ücret kesintileri, artan dönüşler ve göçmen girişlerinde azalmalar dahil olmak üzere, kötüleşen çalışma koşullarına dair raporlar mevcuttur. Hatta, göçmen işçiler şu andaki mali ve ekonomik krizin, artan ırkçılığın ve yabancı düşmanlığının günah keçisi hâline gelme tehlikesi ile karşı karşıyadırlar.

26. Bu şartlar altında göçmenlerin karşı karşıya kaldıkları sosyal koşulların rolü, ev sahibi ülkenin nüfusunun tutumu ve siyasi liderlerin çeşitliliğinin ve çoğulcu toplumların yararlarından bahsetmeleri, göç politikalarının başarılı olması için her zamankinden daha önemlidir.

27. Yukarıda bahsedilenlerin ışığında, entegrasyon politikalarını, göçmenlerin içinde yaşadıkları toplumda işlevlerini yerine getirmeleri ve kültürel ve etnik kimliklerini

korumaları, potansiyellerini geliştirmeleri için gerekli araçları sağlamak ve yerel nüfusa da göçmenlerin haklarını, kültürlerini, geleneklerini ve ihtiyaçlarını tanıtmak gibi çift yönlü bir amaca doğru yönlendirmek önemlidir. Kültürler gelenekler veya din sebebiyle insan hakları ihlallerini önlemek amacıyla özellikle kültürel, sosyal ve dini farklılıklara dikkat çekilmelidir. Son olarak, olumsuz etnik stereotiplerin, aşırı görüşlerin ve yabancı düşmanlığının yayılmasını önlemesi gereken görsel basına çok büyük bir sorumluluk düşmektedir.

28. Yunanistan'daki yeni göç politikası, Avrupa Birliği'ni rekabetçi bir hâle getirmek ve tam istihdam hedefine ulaşmak amacıyla yüksek vasıflı göçmenlerin çekiciliğini ve göçmenlerin işgücü pazarına entegrasyonunu, vb. sağlayan Lizbon Stratejisi kapsamındaki genel milli sosyal dönüşüm ve uyum stratejisinin bir parçasıdır. Bu strateji, göçün kendi içinde bir sorun olmaktan uzak, diğerlerinin yanı sıra, ülkelere insanların herhangi bir ayrımcılık olmadan kendi milli sınırları içinde yaşamalarını desteklemelerine ve aynı zamanda önemli avantajlar elde etmelerine ve kültürlerini zenginleştirmelerine izin veren bir avantaj olabileceğini kabul etmektedir.

29. Üçüncü ülke vatandaşlarının Yunanistan topraklarına girişlerine, ikametlerine ve sosyal entegrasyonlarına ilişkin 3386/2005 sayılı Kanunun ana eksenleri şöyledir:

- Somut tutumlar, sosyal ve ekonomik yaşamın verilerini ve ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak, göçmenlerin Yunanistan topraklarına girişlerinin rasyonel planlaması.
- Göçmenlerin modern bir hukuk devletine uygun şartlar altında çalışmalarını sağlayacak şekilde çalışma şartlarının garanti edilmesi.
- Göçmenlerin sosyal entegrasyonu için modern mevzuat çerçevelerinin ithal edilmesi.
- Her türlü göçmen haklarının icrası ve bilhassa kişiliklerinin serbestçe gelişimi, sosyal adalet ve özelliklerine saygı gösterilerek, ülkenin ekonomik ve sosyal yaşamına serbestçe katılımları ile ilgili hakların icrası için uygun koşulların garanti edilmesi.

30. Azerbaycan topraklarında sosyal ve refah sorunları, işçi pazarına entegrasyonları ve temel hak ve özgürlüklerinin korunması, Azerbaycan Cumhuriyeti vatandaşları ve yabancı vatandaşlar arasında etkileşimin geliştirilmesi, Azerbaycan kültürüne, tarihine ve resmi diline ilişkin incelemeler, ikamet seçimi, vs. uluslararası hukuk normları ve prensipleri bazında ve mevcut yurtiçi mevzuatı hükümleri göz önünde bulundurularak düzenlenmiştir. Ülke içinde yerlerinden edilen göçmenlerin sosyal entegrasyonu açısından Göç Politikası Konsepti aşağıdaki hususları kapsamaktadır:

- Yerlerinden edilen göçmenlerin sosyal koşullarının geliştirilmesi için devlet yardımı, konut sağlanması, işgücü piyasasına entegrasyonları ve diğer anayasal haklarının bağlanması;
- Yerlerinden edilen insanlara devlet yardımının bağlanması için tedbirlerin güçlendirilmesi;
- Ekolojik açıdan tehlikeli bölgelerden nüfusun başka yerlere yerleştirilmesi ve yeni yerleşimlerde ikametleri, adaptasyonları ve rehabilitasyonları için tedbirlerin planlanmasına dair somut programların hazırlanması.

31. Yukarıda belirtilen sorunun daha etkin çözümü için, Azerbaycan Cumhuriyeti Devlet Göç Kurumu, *"Göçmenlerin Azerbaycan Cumhuriyetindeki Yerel Koşullara Adaptasyonları Yönetmeliği"* taslağını hazırlamış ve Azerbaycan Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu'na sunmuştur.

Mülteciler

32. 2006 yılı sonlarında Karadeniz Bölgesindeki mültecilerin ve ilticacı başvurusunda bulunanların sayısı, sırasıyla toplam 231.7 ve 22.5 bin kişi olarak gerçekleşmiştir. Bölgedeki mültecilerin toplam % 92'si ile en çok mülteci alan ülkeler Ermenistan (113.7 bin) ve Sırbistan (98.9 bin) olmuştur. İltica başvurusunda bulunanların sayısı açısından Yunanistan, 13.5 bin iltica başvuruları ile grubun lideri olurken, 6.2 bin başvuru ile Türkiye ikinci sıradadır (UGÖ, 2008).

33. Türkiye'de Milli İltica ve Göç Eylem Planı hazırlanmış ve 25.03.2005 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Çeşitli kamu kuruluşları ve kamu daireleri ile sivil toplum örgütleri, Türkiye'de yaşayan mültecilere ve yerlerinden edilmiş kişilere hizmet vermektedir. İltica başvurusunda bulunanlara ve mültecilere dair kararlar, uygun misafirhanelere yerleştirilmenin uygunluğunu belirleyen İçişleri Bakanlığı tarafından verilmektedir. Bu amaçla İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Yabancılar Şube Müdürlüğü'nden Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Genel Müdürlüğü'ne ulaşan mültecilere gerekli hizmetler verilmektedir. 2008 yılı Aralık ayından beri iltica başvurusunda bulunan 146 çocuk, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Genel Müdürlüğü'nün himayesindeki iltica evlerine ve misafirhanelerine yerleştirilmiştir.

Gençlik ve Eğitim

34. Göç veren ülkeler açısından bir ya da her iki ebeveynin göç etmesinin aile uyumunu ve çocukları olumsuz etkilediği görülmektedir. Tek ebeveynli evlerde büyüyen çocuklar, yoksulluk riski ile daha fazla karşı karşıya gelirler. Özellikle yüksek göç oranlarına sahip ülkelerde her iki ebeveyn iş aramak için göç edince daha büyük çocuklar tek başlarına veya küçük kardeşlerinin sorumluluğu ile evde kalırlar. Bu çocuklar için okulu bırakma, hatta evi terk etme ve suça veya seks ticaretine karıştırılacakları sokaklara düşme riski çok daha yüksektir. Bu çocukların ve gençlerin birçoğu ayrıca insan ticareti yapanların kurbanları olma riskine maruz kalmaktadırlar.

35. Avrupa Birliği üyesi olan Karadeniz Bölgesi ülkelerindeki göçmen çocukları da yerli akranlarına kıyasla eğitim dezavantajları ile karşı karşıyadırlar. Göçmen çocukları arasında okulu erken bırakmak daha yaygındır ve yükseköğretime kayıt oranları daha düşüktür. Bazı Avrupa ülkelerinde göçmen arka planından gelen ikinci nesil öğrenciler birinci nesilden daha düşük bir okul performansı göstermektedirler. Bu da sosyal uçurumun zamanla daha da derinleşebileceğini gösteren bir olgudur. Aynı zamanda sosyal açıdan daha avantajlı ebeveynler, Yunanistan'da çoğu kez görüldüğü gibi, çocuklarını çok sayıda göçmen öğrencilere sahip okullardan alma eğilimini göstermektedirler ve bu da okullar arasında ayrımcılığa ve eşitsizliğe yol açmaktadır. Bu durumun, genç göçmen öğrencilerin topluma ve daha sonra işgücü piyasasına başarılı bir entegrasyonu için şanslarını azaltacağı kesindir.

36. Yakın zamanda göç alan ülkeler hâline gelen veya göç alan ülkeler hâline gelmeye başlayan KEİ üyesi devletlerin AB'de bununla ilgili edinilen tecrübelerden yararlanmaları ve bu öğrencilerin ev sahibi ülkenin entegre olmuş, başarılı ve verimli birer vatandaşı hâline gelmek için gerekli donanımlara sahip olmalarını sağlamaya yönelik bir anahtar olarak göçmen çocuklarının eğitimine özen göstermeleri önemlidir. Okullar, gerek göçmen, gerekse ev sahibi topluluklarından gelen genç insanlar için birbirlerini tanıma ve saygı göstermeleri adına en önemli fırsatlardan birini temsil ettiklerinden, katılımcı bir toplumun yaratılmasında lider bir rol oynamak zorundadırlar. Göç, okula kültürel ve eğitimsel açıdan değerli unsurlar katabilir ve kültürlerarası becerileri ve farklı bir kültürel arka plandan gelen insanlarla hoşgörülü ve saygılı bir diyaloga girme kapasitelerini

geliştirebilir. Diğer taraftan göçmen çocukları için eğitim fırsatları geliştirilmediği takdirde, sosyal ayrılıkların, kültürel ayrımcılıkların, toplulukların dışlanması ve etnik kökenler arası anlaşmazlıkların genişlemesi gibi büyük bir tehlike ortaya çıkmaktadır

ULUSLARARASI VE BÖLGESEL İŞBİRLİĞİ

Avrupa Birliği Göç Stratejisi ve Karadeniz Bölgesi

37. Üçüncü ülkelerle işbirliği, AB göç stratejisinin esaslı bir parçasıdır. Avrupa Birliği, üçüncü ülkelerle daha yakın ilişkiler içinde çalışabilmek için, uygulamalı tedbirlerin dayandırılabilmesi ilgili bilgileri elde etmek için detaylı *Göç Profillerinin* bir araya getirilmesi; etkili bir göç yönetimini sağlamak için üçüncü ülkeleri, AB üye devletleri ve uluslararası örgütleri bir araya getiren *İşbirliği Platformlarının* oluşturulması ve talepte bulunan üçüncü ülkelere destek sağlamak için AB üye devletlerinden gelen uzmanlardan oluşan *Göç Destek Ekiplerinin* kurulması ile ilgilenen ülkelere destek verilmesi dahil olmak üzere, bir dizi yeni araçlar geliştirmektedir.

38. Gerek üye devletler, gerekse Avrupa Birliği, bilhassa “küresel bir yaklaşıma” duyulan ihtiyacı vurgulamaktadırlar. Avrupa Birliği bunun da ötesinde AB ülkelerinde yaşayan üçüncü ülke vatandaşlarının yaklaşık üçte birinin komşu Doğu ve Güneydoğu Avrupa ülkesi ve Rusya Federasyonu vatandaşlarından oluştuğunu göz önünde bulundurularak, yeni Doğu ve Güneydoğu sınırlarında, göçün önünü almak için bir dizi göç yönetim inisiyatifleri geliştirmiştir.

39. 2007 yılı Haziran ayında Avrupa Komisyonu, *Avrupa Birliği Komşusu Doğu ve Güneydoğu Bölgelerine Göçe ilişkin Küresel Yaklaşımın Uygulanmasına* dair 247 sayılı Tebliği çıkartmıştır. Bu Tebliğ, bilhassa Avrupa Birliği'nin doğu ve güneydoğu komşuları üzerinde odaklanmaktadır:

- Türkiye, Batı Balkanlar (Arnavutluk, Bosna Hersek, Hırvatistan, Eski Yugoslavya Cumhuriyeti Makedonya, Karadağ ve Kosova dahil olmak üzere, Sırbistan);
- Doğu Avrupa'da Avrupa Birliği Komşuluk Politikası ortağı devletler (Ukrayna, Moldova ve Beyaz Rusya);
- Güney Kafkasya (Ermenistan, Azerbaycan ve Gürcistan) ve
- Rusya Federasyonu.

40. *Karadeniz Sinerji* inisiyatifi ile belirlenen öncelikler çerçevesinde Avrupa Konseyi 2007 yılı Haziran ayında Karadeniz bölgesinde bir İşbirliği Platformunun kurulması dahil olmak üzere, bir dizi öncelik eylemlerini tasdik eden Göç Dair Küresel Yaklaşım Kararlarını kabul etmiştir. Avrupa Birliği, 2008 yılı Nisan ayında AB üye devletlerini, AB kurumlarını, Karadeniz'e sınırı olan ülkeleri ve bölgesel örgütleri bir araya getirerek bu platformu kurmaya karar vermiştir. Bu platform, odaklanmış ve güçlendirilmiş bir göç diyalogunu sağlamayı ve AB üyesi devletler ile bölgedeki devletler arasında ve Karadeniz ülkelerinin kendi aralarında pratik işbirliğini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Burgaz/Bulgaristan'da bulunan Karadeniz Koordinasyon ve Bilgi Merkezinin daha da geliştirilmesini finanse etmek için gelişmiş planlar mevcuttur. Her Karadeniz ülkesinden Koordinasyon Merkezine/Koordinasyon Merkezi aracılığıyla ilgili bilgileri aktaracak/bilgi alışverişinde bulunacak ulusal merkezler kurması beklenmektedir. Komisyon, işçi piyasası bazlı tedbirler ve polis tedbirleri aracılığıyla insan ticaretine karşı iki projenin finansmanına katkıda bulunmaktadır.

41. Avrupa Parlamentosu, Karadeniz Bölgesel Politika Yaklaşımı Raporunda (2007/2101(INI)) “zulüm riski olan yere geri göndermeme ilkesine tam saygı gösterirken, uluslararası suç, kaçakçılık ve yasadışı göç tarafından maruz kalınan sorunların ele alınması gerektiğini hatırlatmakta; bu alanda alınacak tedbirlerin, insanların birbirleri ile temasını canlandırarak Avrupa'nın demokrasi, hukukun üstünlüğü ve insan hakları değerlerini yaymak amacıyla hareketliliği artırmak için gerekli tedbirler ile birleştirilmesi gerektiğinin altını çizmekte; Avrupa Konseyi'ni ve Avrupa Komisyonu'nu bu nedenle henüz bunlardan yararlanmayan Karadeniz ülkeleri ile vize kolaylaştırma ve geri kabul anlaşmaları akdetmeye ve Avrupa Komşuluk Politikası ülkeleri ile hareketlilik ortaklıklarının imzalanması dahil olmak üzere, hareketliliği mümkün olan tüm diğer araçlarla desteklemeye teşvik etmekte; bilhassa yerel sınır ötesi trafik ve öğrenciler, işadamları ve sivil toplum aktörleri gibi spesifik nüfus grupları için etkili vize kolaylaştırma ihtiyacını vurgulamaktadır.”

KEİ Çerçevesinde Göç İşbirliği

42. Karadeniz Ekonomik İşbirliği, göç sorunlarını Organize Şekilde Suçlar Başta Olmak Üzere Suçlarla Mücadelede İşbirliği Çalışma Grubu çerçevesinde ele almaktadır. Bu ise yasadışı göç, insan ticareti ile mücadele, sınır kontrol ve güvenliği ile ilgili göç meselelerine verilen önemin bir göstergesidir.

43. KEİ, 2006 yılı Mart ayında Uluslararası Göç Örgütü ile bölgede göç sorunlarının daha geniş bir kapsamda ele alınmasına temel oluşturan bir Mutabakat Anlaşması imzalamıştır. Bu iki örgüt, karşılıklı işbirliği için aşağıdaki alanları göz önünde bulundurmaya kabul etmişlerdir:

- KEİ üye devletleri arasında ve KEİ üye devletleri ile KEİ bölgesinde göç modellerini etkileyen diğer ülkeler arasında, mümkün olduğu takdirde, bölgesel diyalog ve teknik işbirliği mekanizmalarının kurulması veya güçlendirilmesi;
- Yaklaşımların uyumunu ve koordinasyonunu kolaylaştırmak için göç ile ilgili alanlarda KEİ üye devletlerine uzman ve hukuk danışmanlığının verilmesi;
- Kaçakçılık ve yasadışı göçün kurbanlarını korumak için faaliyetlerin koordine edilmesi;
- KEİ ağı aracılığıyla UGÖ tarafından bilgi kampanyalarının, eğitimlerin veya diğer programların koordine edilmesi;
- KEİ ile yakın işbirliği içinde kaçakçılıkla ve insan kaçakçılığı ile KEİ bölgesinde başka yasadışı göç şekilleri ile mücadelede UGÖ tarafından programların uygulanması;
- Sınır kontrolleri ile ilgili konularda KEİ üye devletleri arasında iletişimin ve işbirliğinin kolaylaştırılması ve
- Göçmenlere KEİ üye devletlerine, KEİ üye devletlerinden ve KEİ üye devletleri aracılığı ile gönüllü dönüş için UGÖ'nin desteğinin sağlanması.

44. Mutabakat Anlaşmasında öngörülen işbirliği çerçevesinde 2007 yılında “*Göç Yönetimi Üzerine Karadeniz İstişare Süreci*” başlıklı ilk Ortak Proje başlatılmış ve bu çalışma KEİ Dışişleri Bakanları Konseyi tarafından onaylanan (Tiran, Ekim 2008) “*Karadeniz Bölgesi için Göç Politikası Tavsiyeleri*”nin hazırlanması ile sonuçlanmıştır. Konsey, üye devletleri bu tavsiyeleri kendi ulusal mevzuatları ile uyumlu bir şekilde uygulamaya davet etmiş ve Organize Şekilde Suçlar Başta Olmak Üzere Suçlarla Mücadelede İşbirliği Çalışma Grubu'na UGÖ ile karşılıklı ilişkilerine devam etmesini tavsiye etmiştir.

45. Tavsiyelerin dayandığı ana düşünceler aşağıdaki gibidir:

- Göç, tüm ülkeleri etkilemektedir ve sınır güvenliği ve suçun önlenmesi, ekonomik ve işgücü piyasasının geliştirilmesi, bölgesel ekonomik entegrasyon ve insan

haklarının korunması gibi çeşitli alanları kapsayan çoklu disiplinli bir yaklaşımı gerektirmektedir;

- KEİ bölgesinde göç yönetimi için bu tür çoklu disiplinli bir yaklaşım, yasadışı göç akışlarına karşı etkin bir mücadeleyi ve eşzamanlı olarak yasal göçün kolaylaştırılmasını gerektirmektedir;
- Ulusal göç politikalarının uyumu, ilgili resmi makamlar arasında koordinasyon ve aktif işbirliği gerektirmektedir.

46. Hususi tavsiyeler, diğerlerinin yanı sıra, aşağıdaki hususları kapsamaktadır:

- Çift taraflı işgücü göç anlaşmalarının, hızlı idari prosedürlerin, kotaların müzakere edilmesi dahil olmak üzere, KEİ üye devletleri arasındaki işgücü ihtiyaçları ve kolaylaştırılmış işgücü göç planları üzerine diyalog ve bilgi alışverişi daha da geliştirilmelidir.
- KEİ bölgesinde önemli göç akışları çeken ülkeler, yabancı vatandaşların yasal girişleri ve ikametleri için etkin ve hızlı göç prosedürleri başlatmaya davet edilmektedir.
- Yabancı ve/veya işçi olarak haklarının korunması ve anavatanlarındaki topluluklarla bağlantılarının kolaylaştırılması dahil olmak üzere, göçmenler için destek mekanizmaları geliştirilmelidir - işçi dövizlerinin transferi ve bilimsel, ticari ve başka tür ağların geliştirilmesi dahil.
- Menşe ülkelerde işçi dövizleri ile verimli yatırımların yapılması yaygınlaştırılmalıdır. Örneğin, girişimci eğitimi ve mikro kredilere, düşük faizli kredilere ve hibelere erişimi sağlamak için mali hizmetler, sigorta ve işçi dövizlerinin düşük maliyetlerle transferi dahil olmak üzere, işçi döviz alıcılarının girişimci faaliyetlerinde bulunmaları için fırsatları artırarak.
- Hükümet ve yerel makamlar, diaspora ve uluslararası örgütler arasındaki ortaklıklar genişletilmelidir ve sosyal yatırım ile kolektif işçi döviz projeleri ve programları için fırsatların yaratılması amacıyla menşe ülkenin kalkınma gündemi ile bağlantılı hale getirilmelidir. Hükümetler, göçmenleri, resmi kanallar aracılığıyla işçi dövizlerini göndermeye teşvik eden politikalar uygulamaya davet edilmektedirler.
- KEİ ülkesi devletler, işçilerin sömürülmesini/kaçakçılığını ve yurtdışında bir işe girmek için işçilerden fahiş bedellerin alınması dahil olmak üzere, bu araçların bazılarının kötü muamelelerini önlemek için, göçmen işçiler ve iş ve işçi bulma hizmetleri veren kurumlar için gözetim mekanizmaları aracılığıyla yasadışı işçi göçü ve göçmenlerin kayıt dışı istihdamına karşı mücadelede işbirliği yapmaya davet edilmektedir.
- Yasadışı göçe neden olan köklü sebepler ve bunların ele alınma yolları düşünülmeli ve tanımlanmalıdır.
- Göç üzerine verilerin derlenmesinde ve bölgesel olarak veri alışverişinde daha fazla koordinasyon gerekmektedir.
- Örneğin Organize Suçlarla Mücadele Çalışma Grubunun genişletilmesi veya KEİ çerçevesinde göç üzerine yeni bir çalışma grubunun yaratılması ile hükümetler arasında göç meseleleri üzerine bölgesel düzeyde diyalog ve işbirliği artırılmalıdır, UGÖ gibi uluslararası hükümetler arası uzmanlaşmış örgütlerin katılımı teşvik edilmelidir.

- KEİ üye devletleri, bölgede iltica ve mülteci meselelerini hükümet eylemlerinin açık bir önceliği olarak göz önünde bulundurmaya davet edilmektedirler. Bölgede mültecilere ve yerlerinden edilmiş kişilere olanak sağlamak ve yardım etmek ve iltica başvurusunda bulunanların kimliklerinin etkili bir biçimde tanımlanmasını ve iltica prosedürlerine erişim haklarının korunmasını sağlamak gerekmektedir.

47. Yukarıda bahsedilen tavsiyelerin dışında, KEİ-UGÖ Ortak Projesi iki somut sonuç daha doğurmuştur: Ülke Göç Profilleri (KEİ üyesi 12 devlet için) ve Karadeniz'de Göç Eğilimlerine İlişkin Bölgesel Bakış. Profiller, bilgilerin ve içeriye göç, dışarıya göç, yasadışı göç, işgücü piyasası koşulları, vasıf yoksunluğu, diasporalar ve işçi dövizleri hakkında mevcut verilerin analizi aracılığıyla bilgi eksikliklerini tanımlama ve verilerin toplanması ile verilerin paylaşılmasını artırma aracı olarak görülmektedir.

V. SONUÇ

48. KEİ üyesi devletler gittikçe artan bir şekilde göç süreçlerinin başarılı bir şekilde yönetilmesinin ve düzenlenmesinin küreselleşen dünya ekonomisinde ilerlemek için kilit araçlar oldukları gerçeğinin bilincine varmaktadır. Böylece göç ve göçmen entegrasyonu ulusal, bölgesel ve küresel düzeyde bir kilit mesele haline gelirken, ülkelerin çoğu, göçü etkili bir şekilde yönetmek için işbirliği ihtiyacını artık kabul etmektedirler.

49. Tanık olduğumuz işgücünün küresel olarak yeniden dağılımı, tersine çevrilemez bir süreçtir ve bu yüzden menşei ülkelerin ve hedef ülkelerin olduğu kadar göçmenlerin de yararına olacak şekilde bilgece yönetilmelidir. Diğer taraftan, etkili olmayan göçmen süreçleri yönetimi, artan bir ağır ekonomiye, alıcı toplumlarda gerilimlerin oluşmasına ve göçmenlerin küçük düşürülmesine ve sömürülmesine yol açabilir.

50. Göç, KEİ üyesi devletlerin toplumları için yeni fırsatlar ve üstesinden gelinmesi gereken sorunlar sağlamaktadır, ancak beyin göçü, demografik azalma, yabancı düşmanlığı ve göçmenlerin sosyal ve kültürel entegrasyonlarının eksikliği gibi fenomenler endişe yaratmaktadır. Göç ile ilgili meselelerin karmaşıklığı ve hassasiyeti, dünyanın özellikle birçok akış modellerinin mevcut olduğu ve – daha da önemlisi – siyasi, sosyal ve ekonomik entegrasyona yönelik gelişmelerin göç yönetim politikaları üzerinde önemli etkilere sahip olduğu ve sahip olmaya devam edeceği bir kısmında, politikaları oluşturanlar için üstesinden gelinmesi gereken bir sorundur.

51. Bu yüzden göçün yalnızca bir dizi izole edilmiş meseleler olarak değil, sosyoekonomik, kültürel, demografik ve insani yönlerini de göz önünde bulunduran geniş bir çerçevede ele alınması gerekmektedir.

52. Bölge hükümetlerinin ve Uluslararası Göç Örgütü (UGÖ) gibi uluslararası örgütlerin bugüne kadar gösterdikleri olumlu çabalara rağmen, göç yönetimi açısından hala yapılacak çok şey vardır. Bölgesel işbirliği ve bölgede göç meselelerini etkin bir biçimde ele alacak kapasitenin oluşturulması, bir öncelik olmaya devam etmektedir. Göç meselelerinde siyasi bir tartışmanın platformu olarak, KEİPA göç ile ilgili yararların ve risklerin ortak anlayışını ve Karadeniz Bölgesinde devletler arası işbirliği potansiyelini etkili bir biçimde destekleyebilir. Doğru göç yönetimi ve KEİ dahilinde işbirliği, göçü bölgede gerek göç veren, gerekse göç alan ülkelerin sürdürülebilir ekonomik ve sosyal kalkınmalarının önemli bir kaynağı haline getirebilir.